Przedpłata
[illegible]
z przesyłką
pocztową
wynosi
12 koron
[illegible]

ZWIĄZEK.

REDAKCYA
i
Administracya
we Lwowie
przy ulicy
Hetmańskiej
l. 12.

Pismo dwutygodniowe.

Organ Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych.

Wychodzi 10. i 25. każdego miesiąca w objętości arkusza.

Nr. 16. Dnia 25. sierpnia 1901. XXVIII. rocznik.

Nakładem Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych we Lwowie.

Wydawca i odpowiedzialny redaktor: Tadeusz Romanowicz.

Zawodowe stowarzyszenia kredytowe.

(Dokończenie).

I tu jest znowu moment, przemawiający przeciw zawodowej organizacyi stowarzyszeń kredytowych. Drobni rękodzielnicy, ekonomicznie słabi, potrzebujący taniego kredytu, znajdą się w zawodowej organizacyi kredytowej sami. Co zamożniejsi z tego samego zawodu, należeć do nich nie będą — jedni z obojętności, inni wprost z niechęci, żeby nie wzmacniać tych, co dziś słabi, mogą po jakimś czasie stać się konkurentami — inni dla tego, że potrzebują większego kredytu, aniżeli takie małe stowarzyszenie dostarczyć może — więc obawy o skutki poręki, czy to ograniczonej czy nieograniczonej, nie przeciwważy u nich interes osobisty. A gdy w ten sposób w zawodowem stowarzyszeniu sami słabsi się znajdą — nie można mu rokować takiego rozwoju, by ono mogło zaspokoić potrzebę kredytu rękodzielniczego nawet w tak skromnych rozmiarach. Nie będzie miało dość poważnego kapitału udziałowego — co zresztą odpowiada systemowi Raiffeisena, który tylko dla formy minimalne udziały zatrzymuje, żeby nie popaść w sprzeczność z ustawą. Nie mając znaczniejszego kapitału własnego ani widoków na zebranie go — a złożone z ludzi ekonomicznie słabych — nie będzie przedstawiało dostatecznej siły atrakcyjnej dla wkładek oszczędności. A to tem bardziej, że stowarzyszenia dra Lichta są obliczone na miasta — a w miastach i miasteczkach są już po większej części organizacye kredytowe, przyjmujące wkładki oszczędności, do których oszczędzająca publiczność już się przyzwyczaiła, już do nich nabrała zaufania. Z tego, że kasy Raiffeisena, przeznaczone głównie dla wsi i istniejące po wsiach, są znaczną atrakcyą dla wkładek oszczędności — nie można bynajmniej wyprowadzać wniosku, że tak samo będzie po miastach, w zawodowych stowarzyszeniach kredytowych. Na wsi kasa taka przedstawia jedyną sposobność miejscowej lokacyi kapitału w formie wkładek oszczędności — więc też chętnie z tej sposobności ludzie korzystają, unikając przez to chodzenia dalej po za swoją gminę z wkładką lub po odbiór jakiej kwoty z zaoszczędzeń swoich. Jest to moment bardzo ważny, który kasom Raiffeisena zapewnia znaczne wkładki oszczędności od ludzi miejscowych — ale na wsi. W miasteczkach i miastach, mających już inne organizacye, które przyjmują wkładki, moment ten nie będzie działał. Od członków zaś wkładki te napływać nie mogą w dostatecznym stopniu, bo to będą sami lub prawie sami ludzie słabi, potrzebujący kredytu a nie bardzo mający z czego oszczędzać.

Zkądże weźmie takie zawodowe stowarzyszenie kapitał obrotowy? Udziały nędzne, wkładki oszczędności nędzne, fundusz rezerwowy z natury rzeczy narastający bardzo powoli — więc pozostaje tylko.... pomoc publiczna. Ta pomoc publiczna w projekcie dra Lichta nazywa się: Związek — *Verband*. Ale dziwny to ma być Związek. Ma on być założony zaraz, gdy tylko pierwsze stowarzyszenie systemu Lichta zostanie założone. Jakim sposobem można z jednego stowarzyszenia zrobić „Związek“ — a choćby i z dwóch? Kogo tu „związać“? jak tu wybrać samorządnie władzę związkową? Wyjścia nie ma — jak tylko: albo czekać, aż stowarzyszeń systemu Lichta będzie już istniało więcej i zorganizować samorządnie, przez wybory reprezentacyę i wła-

dze związkowe — albo pod nazwą „Związek“ organizować coś, co prócz nazwy nie będzie miało ze Związkiem nic wspólnego a będzie w istocie rzeczy tylko pod tą nazwą ukrytym patronatem, opiekuństwem, pomocą publiczną. Gdy jedno stowarzyszenie nie może władzy związkowej wybrać — przeto z konieczności będzie ta władza przez kogoś z góry narzucona. Gdy władza ta wymaga przecież jakiegoś biura, jakiegoś urzędnika lub urzędników, którego czy których zapłacić się musi — a gdy ani na utworzenie ani na utrzymanie tej władzy z jej biurem nie wystarczy wkładka złożona przez jedno i to słabe stowarzyszenie — przeto z konieczności udać się trzeba do kogoś „wyższego“ o pomoc publiczną na ten cel. A gdy ten, *sui generis* „Związek“, który według myśli swego twórcy ma skupiać u siebie zbywającą w stowarzyszeniach gotówkę i z tego innym stowarzyszeniom udzielać kredytu, nie będzie mógł tego zadania spełniać, póki nie należy doń większa liczba stowarzyszeń — przeto i dla zaspokojenia potrzeby kredytu sięga dr. Licht od razu do pomocy publicznej. Słowem — nie pozostawia nic pomocy własnej, całą organizacyę stawia na zasadzie pomocy publicznej, odwołując się o tę pomoc do funduszu dla popierania rękodzieł, istniejącego w ministerstwie handlu. A czyni to w chwili, kiedy organizacya, według jego systemu mająca powstać, jeszcze wcale nie istnieje, kiedy nie ma jeszcze ani jednego stowarzyszenia systemu Licht, zwanego Raiffeisen, chociaż bardzo od niego różnego — kiedy nie ma jeszcze żadnego doświadczenia zrobionego, czy zastosowanie tego systemu do rękodzieł i do miast — i to w zawodowej organizacyi — rokuje nadzieje powodzenia. Jest to więc eksperyment w pełnem tego słowa znaczeniu — eksperyment zarówno odnośnie do samych stowarzyszeń jak i do ich Związku.

Czekajmy, co ten eksperyment przyniesie. Nie mamy nadziei, żeby się powiódł — a ubolewamy, że znowu na jednem polu działania ekonomiczna edukacya idzie w kierunku zdania się na pomoc publiczną z zaniedbaniem pomocy własnej, tego tak ważnego czynnika owej edukacyi. Zamiast takich eksperymentów lepiej, o wiele lepiej byłoby, rękodzielników zachęcać, aby przystępowali do istniejących stowarzyszeń kredytowych i korzystali w nich z funduszów już zebranych i z współporęki zamożniejszych swoich zawodowych towarzyszy — a zarazem starać się o to, żeby te ogólne stowarzyszenia czyniły zadość potrzebom kredytowym drobnych rękodzielników — tak co do sumy kredytów jak i co do ich formy i sposobu udzielania.

Zmysł społeczny w stowarzyszeniach.

Jeden z zasłużonych pracowników na polu asocyacyi w Niemczech, prof M. May z Heidelbergu — zamieszcza w ostatnim zeszycie *„Schweizerische Blätter fur Wirthschafts- und Socialpolitik“* artykuł, w którym ubolewa nad brakiem prawdziwie społecznego ducha w stowarzyszeniach. I rzecz ciekawa — że pomimo wielkiej różnicy stosunków niemieckich a naszych, uwagi niemieckiego profesora dadzą się odnieść także i do naszych stowarzyszeń — a to nie tylko co do ogólnego, zasadniczego zarzutu ale i co do faktów, któremi prof. May zarzut ten uzasadnia.

Po ogólnem scharakteryzowaniu istoty stowarzyszeń i stwierdzeniu ich pomyślnego rozwoju — pisze prof. May:

„Można się cieszyć, że znaleziono sposób, usuwający niejedną ekonomiczną skargę, można się cieszyć, iż znamy środek, zapomocą którego można z pewnej liczby ekonomicznie słabych indywiduów przy pomocy pewnej liczby silniejszych albo i bez tej pomocy, stworzyć organizacyę, która z pewną siłą może stanąć do ekonomicznej walki, wówczas, gdy słabe jednostki albo szły do upadku albo przynajmniej zdawały się już skazanemi na upadek“.

Autor jednak twierdzi, że zadowolenie to zamąca fakt, iż stowarzyszeniom tym brak jeszcze ducha prawdziwej społecznej solidarności:

Nie włada jeszcze niemi duch asocyacyi, dążenie społeczne — ale pomimo zjednoczenia pod hasłem „jeden za wszystkich — wszyscy za jednego“ rozsiada się tam zanadto indywidualizm; sama tylko korzyść własna albo przeważnie korzyść własna prowadzi jednostki do stowarzyszenia a tylko u niektórych jednostek współdziała altruizm i objawia się w działaniu jednostek i stowarzyszenia.

Do największej liczby i największego znaczenia doprowadziły dotąd stowarzyszenia kredytowe a to dla tego, ponieważ w obecnym ustroju ekonomicznym potrzebuje każdy uporządkowanego źródła kredytu i normalnego pieniężnego obrotu, jeżeli nie chce popaść w czasowe ambarasy i ponieść szkodę.

Jest to potrzebne dla każdego, nie tylko dla kupców, przemysłowców i rolników ale i dla innych osób ze stałym czy zmiennym dochodem — i w skutek tego stowarzyszenia kredytowe znalazły obszerne pole działania. Ażeby sobie łatwiej zapewnić kredyt, który każdy z osobna tylko z trudnością mógłby otrzymać, połączono się dla solidarnej poręki za wspólne długi i w ten sposób uzyskano kredyt. Tylko niewielu jednak miało przy takiem zjednoczeniu myśl

altruistyczną. Jeden potrzebował kredytu i chciał go mieć tanio, drugi spodziewał się że za swój udział w kapitale i w ryzyku otrzyma odpowiednią korzyść w formie dywidendy. Raiffeisen chciał usunąć tę nadzieję dywidendy, usunąć to, że silniejszy kapitałowo oczekuje zysku z tego, co płaci słabszy, i dla tego w kasach swoich zaprowadził albo najniższe udziały albo też z tych udziałów obiecywał tylko najmniejszą dywidendę, w wysokości procentu, opłacanego przez państwo i gminy od pożyczek, albo wreszcie nie żądano wcale udziałów a tworzenie kapitału ograniczono tylko do funduszu rezerwowego, powstającego z zysków. I dla tego też jego kasy, nawet najstarsze, są dotąd bardzo małe, brak im zawsze pieniędzy. Wprawdzie w ten sposób zapobieżono gonitwie za dywidendami ale jeszcze bynajmniej nie wygnano ducha jednostkowego interesu, indywidualizmu. Rolnik, należący do takiej kasy, jeżeli ma pieniądze do ulokowania, składa je w swojej kasie pożyczkowej tylko wtedy, jeżeli mu ona zapłaci najwyższy procent, jaki w ogóle dostać może — w przeciwnym razie zanosi on swój pieniądz do najbliższego stowarzyszenia albo kasy oszczędności — z drugiej zaś strony narzeka, jeżeli biorąc pożyczkę musi płacić wyższy procent niż w najbliższem stowarzyszeniu lub kasie oszczędności — i bynajmniej nie jest skłonny do tego, żeby małem podwyższeniem procentu swojemu stowarzyszeniu wywdzięczyć się za uzyskaną od niego pomoc i przyczynić się do szybkiego rozwoju funduszu rezerwowego. Pożyczający chce płacić najniższy procent — składający pieniądze chce pobierać najwyższy, zarówno w kasach Raiffeisena jak i w innych stowarzyszeniach kredytowych.

Są wprawdzie poszczególne zarządy, które dla bezpieczeństwa bronią wydatnego dotowania rezerw, ale widzieliśmy już wypadki, iż takie obfite rezerwy pobudzają do starania się o rozwiązanie stowarzyszenia tych, którzy już wiele korzyści ze stowarzyszenia odnieśli a następcom swoim zazdroszczą wielkich rezerw i chętnie je między siebie dzielą.

Skoro stowarzyszenie kredytowe jest do tego powołane, żeby małym, słabym przyjść z pomocą, ażeby nie ulegli wobec silniejszych — to musi ono takie przyjąć urządzenia, któreby dla tych słabych były odpowiednie i do przystąpienia ich skłaniały. Ale bardzo często spotykamy się ze stosunkami wręcz przeciwnemi. Są wypadki, iż wprost nie chce się wcale mieć w stowarzyszeniu tych małych i słabych jednostek, których siła kredytowa przeważnie polega na ich pilności i rzetelności, wszak idzie o to, aby robić wielkie interesy i wielkie zyski, wykazywać wielkie cyfry, a nie myśli się wcale o społecznych zadaniach stowarzyszenia. Wysokiem wpisowem, wysokiemi wkładkami miesięcznemi i podobnemi utrudnieniami trzyma się zdala jednostki słabsze i tworzy się kółka stanu średniego, analogicznie do kółek bogaczy w wielkich bankach.

Z wyjątkiem „miesięcznych wkładek“, których w naszych stowarzyszeniach prawie nigdzie nie ma — zresztą wszystko, co prof. May pisze o niemieckich stow. kredytowych, da się i do naszych zastosować. A dodać można jeszcze niejedno — jak np. fakt, świadczący o zupełnem niezrozumieniu społecznych zadań stowarzyszeń kredytowych i braku w nich ducha prawdziwej solidarności, iż zazwyczaj członek, który spłacił pożyczkę i w bliskiej przyszłości nowej pożyczki zaciągać nie myśli, równocześnie ze spłatą zgłasza wystąpienie a nawet upomina się o zwrot udziału. A cóż dopiero mówić o tych stowarzyszeniach, których oczywiście niemiecki profesor nie zna, a które w Galicyi liczą się na setki — o stowarzyszeniach będących nie związkami tych, co potrzebują kredytu lecz tych, co zapomocą stowarzyszenia chcą swoje kapitały jak najwyżej oprocentować!

W dalszym ciągu przechodzi prof. May do innych rodzajów stowarzyszeń. Co do stowarzyszeń surowcowych, magazynowych i produkcyjnych dla rzemieślników i przemysłowców zaznacza autor ten sam objaw, któryśmy nieraz jako przeszkodę rozwoju tych stowarzyszeń w naszym kraju przedstawiali: Zamożniejszy rękodzielnik już odczuwa pewną obawę, gdy jakieś tego rodzaju zjednoczenie przychodzi do skutku — upatruje bowiem w tem pewną dla siebie szkodę, gdy jego słabsi zawodowi towarzysze doznają jakiejś pomocy. Nie myśli on o tem, żeby jakąkolwiek ofiarę na rzecz ogółu ponieść. Jeżeli zaś w czem się do powstania stowarzyszenia przyczyni, to chyba wtedy, gdy korzyść jego bezpośrednia jest znacznie większa od tej ofiary — a skoro odkryje, że korzyść biedniejszych jego towarzyszy jest stosunkowo większa od jego własnej, stara się rozwojowi stowarzyszenia przeszkodzić. Znowu zatem brak ducha społecznego, ducha asocyacyi jest powodem, że idea stowarzyszeń na tem polu tak mało była dotąd skuteczna

Ale powiadają często, że w rolnictwie jest lepiej. A jednak tak nie jest. O stowarzyszeniach kredytowych dla rolników już się mówiło. Co do stowarzyszeń dla wspólnego zakupna i sprzedaży albo zjednoczeń w celach produkcyjnych, twierdzą niektórzy że nie ma wśród rolników takiej zazdrości konkurencyjnej i obawy przed konkurencyą, jak wśród rękodzielników. Jeden wieśniak nie zazdrości drugiemu,

Rachunki stowarzyszeń zaliczkowych

za miesiąc lipiec 1901.

Miejscowość i firma	Stan bierny						Kapitał obrotowy	Stan czynny			
	Udziały	Fundusz [illegible]wowy	Wkładki	Pożyczki [illegible] gnięte	Saldo rachunku Banku kraj	Saldo odsetek	Reszta pozycyi [illegible] biernego		Pożyczki udzielone	Koszta założenia ruchom.	Reszta [illegible] stanu	Gotówka
	kor.	kor.	kor.	kor.	kor.	kor.	kor.	kor.	kor.	kor.	kor.	kor.
Andrychów St. o. i p.	65988	33539	295785	—	—	6129	1526	402968	342216	4808	50718	5227
Bełz Tow. zalicz.	38924	20556	124896	10000	—	4870	40	199287	144289	2569	47381	608
Biała Tow. kredyt. i oszcz.	52588	28310	124205	158609	—	7448	3921	375080	325219	3648	45605	4379
Biecz Tow. wzaj. kredytu	56552	2639	272861	—	—	7112	5138	344300	306911	1213	33177	2999
Bircza Tow. zal.	49704	18250	65689	112865	—	1699	2673	250879	238084	2418	8891	1486
Bobrka Tow. zal.	21079	6637	38466	12800	2479	—	2282	83644	75000	3182	4165	4296
Bochnia Tow. zal.	48110	9102	96678	13719	—	6136	2021	175766	156092	4510	10329	4836
Bołszowce Bank zal.	49019	12493	67084	33380	—	5192	551	167718	153259	1964	11735	760
Bołszowce Kasa zal. „Nadz."	45341	10359	71278	—	—	3935	1127	132040	126661	2879	2236	263
Borszczów Pow. K. zal. i oszcz.	32035	4895	30268	37601	2973	3845	14	111631	102440	3697	5319	175
Brzostek Tow. zal.	18237	3671	69599	12679	—	2998	—	107183	99880	2105	1055	414
Brzozów P. T. zal.	62510	34490	531993	—	—	34466	11755	680214	575599	7816	86365	1043
Chrzanów Tow. zal.	63310	59072	1459317	—	840	53228	842	1636609	1492838	17731	88237	38165
Czerniowce Bnk. pol. T. z.	10987	557	42620	—	—	1817	155	56136	52740	2070	547	779
Czortków Bank zal.	85303	18793	392752	24000	—	15299	3649	539797	475064	6809	48002	9922
Dąbrowa Tow. zal.	156726	79245	720037	37114	17369	16443	54054	1080987	891538	24002	108392	22318
Dębica Tow. wzaj. kredytu	117562	33955	601887	—	3134	23039	7352	786929	737625	10662	33830	4812
Debowiec Tow. zal. „Pomoc"	13475	3923	180765	—	—	7251	236	205651	185199	1268	43	19141
Dobczyce St. poż. i oszcz. „Wz. p."	17447	4617	37239	23700	—	1328	—	84331	76266	2454	3684	1920
Dobromil Tow. zal.	67847	17702	106860	11400	664	6951	28	211452	192353	—	17443	1656
Drohobycz T. zal.	113855	42629	726552	—	—	24896	4247	912181	727682	7759	146342	30397
Dubiecko Tow. zal.	33635	7311	74587	20804	—	8124	1619	146081	135478	2562	7679	367
Dukla Tow. zalicz.	62552	13105	235478	17396	6081	9603	633	344847	294129	5717	37742	7258
Dynów Tow. zal.	35457	8111	190281	16251	—	5248	4784	260135	221388	3332	33119	2293
Frysztat Bank polski	26989	5769	187870	24730	—	4887	1245	251490	231762	2047	17395	286
Gliniany Tow. zal.	93583	44186	343815	67946	2059	17902	132	569624	503429	10574	33852	1768
Głogów Pow. T. zal	95495	43870	740129	21450	—	23068	1556	925569	875768	6975	24000	18829
Gorlice Tow. zal.	189498	101111	784169	438639	—	25197	34809	1573428	1452864	13895	99282	738
Grzymałów Kasa zal. „Pomoc"	2275	244	14338	—	—	676	—	17531	15538	1179	420	39
Grybów Tow. zal.	77461	36035	609715	22000	—	5407	9174	759790	698418	4015	41562	15795
Husiatyn P. T. zal.	38818	13701	221811	22652	2181	10959	2	310125	283972	4346	15986	5828
Jasło Tow. zalicz.	126431	80587	867946	46630	—	24793	173282	1319670	948845	9649	357830	2345
Jezierzany T. poż. i osz. „Wz. P."	8925	1526	36665	—	—	2311	1427	50852	45839	1837	1168	2007
Jordanów St. poż. „Praca i oszcz."	45786	18038	240535	—	—	12709	13135	330200	254721	2921	69751	2807
Kalwarya zebrz. T. oszcz. i poż.	36042	3901	201825	27000	—	14264	3009	286038	275149	3874	3062	395
Kalwarja zebrzydowska T. stol.	2216	2307	—	14448	—	—	116	19087	7414	1139	10395	139
Kałusz Tow. zal.	45629	18758	119351	17200	—	2198	4065	207201	169451	3488	32226	2036
Kamionka strumiłowa P. T. zal.	57780	25640	303547	—	—	8411	16559	411936	315209	3370	82501	11857
Kolbuszowa T. z. „Szcz. Boże"	65562	32300	280324	—	—	9135	23604	411223	308467	2478	100249	29
Kołomyja T. zal.	93259	14524	371103	43658	—	15027	17844	555415	497946	5877	48164	3378
Komarno Tow. zal.	72847	26297	225374	54980	—	—	5421	384929	312381	6169	62830	355
Kraków Tow. kred. rek. i przem.	132804	37706	648319	222362	—	45171	14964	1103326	957740	12571	118818	14197
Kraków Tow. zal.	227036	52197	766107	253859	—	54619	19381	1373199	1202588	84051	30724	55836
Kraków Bank chrześcijański	18939	2401	46238	9898	—	2809	—	80285	77633	1796	700	157
Krynica St. p. i osz. „Wz. pomoc"	33607	8820	182792	23735	—	—	—	248954	187222	3298	54689	374
Kulików Kasa zal. „Nadzieja"	24160	7255	20526	51100	—	524	1530	105095	95724	2806	5994	571
Kuty Miesz. Kasa zal. i oszcz.	12593	2222	23242	11946	—	1321	85	51409	48639	783	1353	420
Limanowa T. z. i ochr. włas. ziem.	15268	55940	210721	238782	2458	8172	3419	672172	614073	23533	3255	2041
Lisko Tow. zalicz.	128093	52258	790756	209322	3816	34377	7266	1225904	1159138	10422	51291	505
Lubaczów St. zal.	43959	9323	176906	16784	—	3853	916	252642	238826	4861	7843	1112

Miejscowość i firma	Stan bierny							Kapitał obrotowy	Stan czynny			
	Udziały	fundusz rezerwowy	Wkładki	Pożyczki zaciągnięte	Saldo rachunku banku kraj.	Saldo odsetek	Reszta pozycyi stanu biernego		Pożyczki udzielone	Kasa i ruchom.	Reszta pozycyi stanu czynnego	Gotówka
	kor.	kor.	kor.	kor.	kor.	kor.	kor.	kor.	kor.	kor.	kor.	kor.
Lwów T. z. urz. i sł. g. dr. ż.	53470	15892	300151	44330	—	9028	12387	435258	424725	2430	6578	1516
„ Lwowsk. Tow. zalicz.	40495	4268	8635	67440	—	4046	—	124884	116819	5007	2603	456
„ Pow. Tow. zal.	31743	10426	143542	11000	—			196712	171443	2185	19149	3935
„ T. eskont. i zal	53910	14451	29039	33504	—	5054	8027	75623	116295	3202	17900	6587
„ Spółka kredyt. budown.	29300	750	26136	28182	—	2205	26	86598	50011	2568	32704	1316
Maków St. poż. „Wzaj. pom.“	135437	55343	397632	—	—	20626	1472	610511	424819	6492	175441	3758
Maryampol K. zal.	14274	9887	19357	1600	—	1615	4	46737	42953	468	2066	1249
Mielec Tow. zal.	37125	17307	257852	5000	1949	2135	6570	327935	313079	1015	3861	9979
Mikołajów Kasa zal. „Nadzieja“	8828	2838	24490	18628	—	—	4134	38917	27073	994	9564	1286
Mikulińce Tow. zal.	2971	1692	5502	4400	—	314		14879	13827	[illegible]	356	277
Milówka Stow. oszczędn. i poż.	32207	14061	86229	15410	—	—	1023	148932	111879	1095	33747	2209
Mościska Tow. zal.	73696	30982	256668	9285	892	—	2184	373707	320569	9182	36620	7336
Nadworna Kasa zal.	63553	6366	194169	39319	3271	5921	—	312598	267851	1961	44279	368
Nisko Pow. Kasa zal. i oszcz.	9703	2702	32639	—	—	2217	—	47261	42974	409	3319	558
Nowy Sącz K. zal.	179478	77673	1057305	4190	—	21140	15694	1355481	1244907	10239	90614	9721
Nowy Targ T. r. zal.	51161	3835	200541	36647	—	—	10059	302244	269062	6374	24476	2332
Obertyn Kasa zal. i oszczędn.	15858	5577	43660	14295	—	2547	931	82869	79631	838	4324	104
Oświecim Tow. oszczęd. i poż.	259738	85299	1064417	—	—	59324	4600	1473378	1346624	3543	111902	11309
Podgórze St. p. i o. „Wz. p.“	121066	54772	687006	68017	—	15279	15279	961477	929662	8422	6911	16480
Podhajce Tow. zal.	52493	8329	161491	62835	3576	9432	160	298316	285923	4516	6680	1198
Radomyśl Stow. oszcz. i poż.	19060	10169	118816	36698	—	5005	1004	190753	168397	1517	21346	34
Radymno Kasa zal.	44707	6524	61952	45280	—	6350	4670	169483	157124	2274	7985	2099
Rawa ruska Pow. K. zal. i oszcz.	36025	9216	178532	27820	3290	7287	2104	264274	246833	2510	12232	3207
Rohatyn Tow. zal.	37326	22000	116023	—	1317	6493	5902	189060	167546	2903	16679	1931
Rudki Tow. zalicz.	50699	18167	217973	6000	—	4223	1580	298643	267051	4341	22740	4511
Rudnik Kasa zal. i o.	43202	7204	230089	2200	2024	7868	65	292652	274811	2177	12349	3314
Rymanów Tow. zal.	52419	34896	343420	3931	—	9438	192	444296	345467	4478	90657	3694
Sąd. Wisznia K. z. „Nadzieja“	49942	13780	39031	57003	—	5176	326	165258	157746	1143	3912	2457
Sambor K. z. rękodz. i roln.	38505	12783	189785	36739	—	4733	1868	284415	206143	3644	71137	3492
Skałat Tow. zal. i kredytowe	107048	44687	112191	202519	—	10149	4061	480655	423163	590	50782	6120
Skawina Stow. poż. i oszczęd.	29964	6791	98488	18536	—	6331	1088	161199	157411	1699	973	1117
Śniatyn Tow. zal.	38639	38814	193644	—	1557	5759	2415	280829	234365	3132	41307	2025
Sokal Tow. zalicz.	44432	37441	339127	19847	—	16189	417	457454	352601	4720	36001	4132
Stanisławów Bank zalicz.	134064	24616	248455	223997	7781	13792	33095	685802	545756	8683	120821	10543
Strusów Kasa oszcz. i poż.	38185	6606	62203	32652	—	4964	240	14485	135430	3761	4090	1572
Stryj Tow. zalicz	99646	26199	229497	6400	9683	16254	20387	408068	341672	16080	43484	6833
Szczerzec T. K. zal.	27096	5198	70252	15800	—	—	151	118499	109342	951	6825	1380
Tarnobrzeg T. zal.	19156	25222	37497	—	126	3717	4308	90026	71611	1637	15743	235
Tłumacz St. kred.	79189	21697	317931	—	—	12535	—	431353	364510	6405	44654	5785
Tuchów Kasa zal. i oszczędn.	18482	1521	158852	—	—	5528	—	184383	172937	652	2	10791
Turka Pow. T. zal.	46536	6932	174235	53202	1922	6871	1215	290916	266710	4232	8404	11509
Ulanów Tow. zal.	11950	2575	19295	16893	—	1631	587	52932	48720	913	2081	1217
Ustrzyki dolne Tow. zalicz.	24318	5136	46847	47080	—	3365	1296	128042	121249	1500	3820	1472
Zakopane Tow. zal.	29979	9472	348576	—	—	11356	—	399383	370266	2319	17410	9387
Zaleszczyki T. kr. „Wz. pom.“	12833	2057	15783	11200	—	1857		43729	39009	1957	2643	121
Zator Tow. zalicz.	8883	831	32306	4700	—	1194	—	47915	46363	782	22	748
Zbaraż Tow. zalicz.	63881	37932	123079	103290	2548	9381	15066	355178	335861	9410	6480	3426
Złoczów Tow. zal.	146491	62830	517855	—	—	26512	21401	77508	641677	6879	118259	8273
„ Kasa zal.	39063	14677	114010	81710	—	6457	296	256214	236258	6384	2456	11115
Żmigród Tow. zal.	25098	4639	120271	22293	—	5662	-	177965	171469	2993	2376	1127
Żółkiew Kasa zal. i oszczędn.	50405	42041	35677	133451	4119	—	2108	267802	198529	4857	26214	1986
Żydaczów Pow. K. z. i oszcz.	23061	9647	245662	25200	1366	5420	3175	313531	290408	4960	5723	12411

Uwaga. Tylko rachunki miesięczne nadesłane **do 15 każdego miesiąca** będą umieszczane w czasopiśmie, wobec czego prosimy o wczesne nadsyłanie rachunków.

gdy swoje nawozy sztuczne, nasiona albo inne materyały tak samo tanio i w tak dobrym gatunku jak on zakupuje a chyba tylko wyjątkowo rolnik jeden zazdrości drugiemu, gdy swoje produkty równie dobrze spienięży. A jednak i tu każdy myśli tylko o swojej korzyści, nikt nie chce ofiar ponieść dla ogółu, nikt nie chce robić w spółce większych zaoszczędzeń na przyszłość, któreby jemu a przynajmniej jego własnym potomkom bezpośredni przyniosły pożytek — nikt nie chce się zgodzić na takie urządzenia w stowarzyszeniu, które indywidualnie jednemu lub drugiemu nie przynoszą pożytku lub zysku, chociażby one bardzo były pożyteczne dla ogółu, dla większości, zwłaszcza zaś dla ekonomicznie słabszych towarzyszy.

Jakże się ma rzecz ze stowarzyszeniami spożywczemi? Wszak wiele z nich ma taki skład członków, który co do ducha społecznego zapowiadałby się dobrze. A jednak i tu stwierdza autor, że korzyść indywidualna jest decydująca. Chce każdy tanio kupować — dla siebie, chce uzyskać możliwie wysoką dywidendę — na rzecz przyszłości nie chce niczego poświęcić. Na zbieranie wielkich rezerw, któreby dozwoliły w przyszłości stawić czoło wielkim ringom i kartelom, mało kto się zgodzi; wpłata trochę większych udziałów albo tworzenie ich przez dopisywanie dywidend natrafia na silny opór, jeżeli przezorne zarządy stowarzyszeń uczynią propozycye w jednym lub drugim kierunku.

I stowarzyszenia budowlane, które się obecnie w Niemczech mnożą, pozbawione są także ducha prawdziwie społecznego. Każdy chce oczywiście tanio i dobrze mieszkać, każda spółka żąda przedewszystkiem taniego kredytu od państwa, gminy, kasy oszczędności, zakładu ubezpieczeń i t. p. — ale nikt nie chce ponieść ofiary dla ogółu, dla stowarzyszenia. Każdy chce własnej tylko służyć korzyści i wobec stowarzyszenia tylko tej własnej korzyści przestrzegać. Że zaś członek stowarzyszenia budowlanego tylko przy pomocy innych otrzymał dobre pomieszkanie przy odpowiedniej cenie, tego zazwyczaj nie chce on uznać, jak tylko wymaga się od niego ofiar dla innych, dla przyszłości. Jest on przedewszystkiem egoistą, przedewszystkiem indywidualistą, nie jest jeszcze wcale przejęty prawdziwym duchem asocyacyi, chociaż codziennie fakty wskazują mu na błogie skutki stowarzyszeń.

Autor kończy wyrażeniem nadziei że w końcu duch prawdziwie asocyacyjny przeniknie stowarzyszenia — ale że stanie się to dopiero wtedy, kiedy bieda i potrzeba przekonają, że trzeba tego ducha więcej, jeżeli się chce liczyć na trwałość tej pomocy, jaką stowarzyszenia dają.

Nie przeczymy, że w krytycznych uwagach autora jest wiele prawdy — na naszych stowarzyszeniach w kraju poczyniliśmy dosyć doświadczeń stwierdzających to, co autor pisze o stosunkach w spółkach niemieckich. Należy tylko nie przesadzać w tem żądaniu, ażeby motyw własnej korzyści zupełnie usunąć. Póki ludzie są takimi, jakimi są — poty motywu tego eliminować z ich działania nie można. Właśnie idea stowarzyszeń w jej praktycznem zastosowaniu ma tę wysoką wartość, że interes jednostkowy, że osobistą korzyść każdego członka, łączy silnie z korzyścią ogółu członków, z interesem stowarzyszenia, jako całości. Idzie tylko o to, ażeby ten interes jednostki był dobrze zrozumiany, ażeby nie był ciasno, drobnostkowo, z dnia na dzień pojęty, ale patrzał w przyszłość. Jeżeli członek stowarzyszenia jakiegoś, który ma np. 200 koron udziału, sprzeciwia się wzmocnieniu rezerwy, ażeby przez to o jakie 2% podwyższyć dywidendę i zarobić na tem raptem 4 korony — to takiemu mądremu finansiście nic nie pomoże. Obudzenie w całem społeczeństwie tego ducha ekonomicznej przezorności, który wynika z dobrego zrozumienia własnego, egoistycznego interesu — zastąpi skutecznie wszelkie antiegoistyczne kazania, a pogodzi bardzo dobrze interes jednostki z interesem stowarzyszenia jako całości. Ze stosunków angielskich asocyacyj z pewnością p. May nie zebrałby materyału do swoich uwag — dla tego, bo w Anglii ów zmysł ekonomicznej przezorności jest znakomicie wyżej rozwinięty niż gdziekolwiek na stałym lądzie a z niego zrodził się ów duch asocyacyi, którego brak w niemieckim ruchu stowarzyszeń spowodował uwagi prof. Maya.

Kasy Raiffeisena w Galicyi.

Biuro Patronatu Spółek oszczędności i pożyczek w Wydziale krajowym wydało N. 7. swoich „Okólników“ — jak zawsze w dwóch językach polskim i ruskim.

„Okólnik“ zamieszcza streszczone sprawozdanie Wydziału krajowego do Sejmu w sprawie Spółek, wraz z uchwałami Sejmu — co czytelnikom *Związku* już z pisma naszego jest znane. Następuje wykaz obrotów kasowych Spółek do dnia 30 czerwca 1901. Wykaz obejmuje 86 Spółek. Liczyły dnia 1 stycznia b. r. 7.707 członków — przybyło 3.181, razem 10.888 — ubyło 133 — zostaje z końcem półrocza 10.755 (a nie 11.021 jak „Okólnik“ podaje, przez pomyłkę dodając ubytek 133 zamiast go odciągnąć). Udziały wynosiły d. 1 stycznia b. r. 37.254 kor. (hal. opuszczamy) —

wpłynęło 28.912 K. — zwrócono 614 K. — zostaje 65.552 K. Wkładki oszczędności wynosiły z początkiem roku 570.685 K. — wpłynęło 519.921 K. — zwrócono 145.339 K. — zostaje 945.267 K. Zaciągnięte pożyczki wynosiły 1 stycznia b. r. 192.663 K. — przybyło nowych 142.544 K. — zwrócono 57.093 K. — zostaje 278.114 K. Udzielone członkom pożyczki wynosiły z początkiem roku 771.135 K. — wydano nowych 725.441 K. — członkowie zwrócili 222.303 K. — stan z końcem półrocza 1,274.273 K. Szkoda, że zestawienie w „Okólniku" nie podaje stanu funduszu rezerwowego — przez co jest uniemożliwione ścisłe oznaczenie kapitału własnego do obcego. Bez funduszu rezerwowego wynosi ten stosunek 1 : 18·6.

„Okólnik" zamieszcza dalszy ciąg wykazu Spółek do Patronatu przyjętych — powstałych jeszcze w roku zeszłym. Kończą ten numer „Różne wiadomości".

Z krajowego funduszu pożyczkowego dla Spółek udzielił Wydział krajowy w miesiącu czerwcu następującym Spółkom pożyczek: Wyszatyce 4.000 K., Szczurowice 2.000 K., Skała nad Zbruczem 4.000 K., Janów koło Trembowli 4.000 K., Bieniawa 4.000 K., Błudniki 2.000 K., Kryłos 2.000 K., Iwanikówka 2.200 K., Kurzany 2.000 K., Wojniłów 4.000 K., Mariahilf 4.000 K., Sobolów 4.000 K., Liszki 4.000 K., Kamienica 2.000 K., Macoszyn 3.000 K., Delejów 2.000 K., razem 16 pożyczek w kwocie 49.200 K.; po dzień 31 maja b. r. udzielono 96 pożyczek w kwocie 355.000 K., ogółem tedy udzielił Wydział krajowy po dzień 1 sierpnia 1901 r. 112 pożyczek w łącznej kwocie 404.200 K.

Również i galic. Kasa oszczędności przychodzi z pomocą i udzieliła następującym Spółkom patronackim pożyczek: Synowódzko wyżne 8.000 K., Komarniki 5.000 K., Zgłobień 5.000 K., Jagielnica stara 4.000 K.; razem z poprzednio udzielonemi ogółem 12 pożyczek w łącznej kwocie 69.000 K.

Związek stowarzyszeń niemieckich.

Ogólny Związek opartych na pomocy własnej stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych w Niemczech, odbędzie Zjazd tegoroczny w Baden-Baden w pierwszym tygodniu miesiąca września. Z przygotowanego dla tego Zjazdu rocznika stowarzyszeń związkowych za rok 1900 ogłasza berliński organ Związku „*Blätter fur Genossenschaftswesen*" następujące cyfry:

Do Związku należy obecnie 936 stow. kredytowych, z których 870 przesłały sprawozdania statystyczne. Miały one 511.061 członków — między niemi najwięcej, bo 28·8% rolników a 25·5% rękodzielników. Suma udzielonych w r. 1900 kredytów i prolongacyj wynosiła 2.276,855.864 marek, stan kredytów z końcem roku 672,231.131 mk. Ogólny kapitał obrotowy z końcem r. 1900 był: 788,187.683 mk. — z czego 178,261.625 mk. kapitału własnego w udziałach i rezerwach a 609,926.058 mk. kapitału obcego. Stosunek zatem kapitału własnego do obcego jak 1 : 3·4.

Stowarzyszeń spożywczych należy do Związku 621 — z tych 568 dało sprawozdania. Mają one 522.116 członków — 1.143 własnych sklepów. Sprzedaż wynosiła 108,604.603 mk. — kapitał obrotowy 28,034.596 mk. — w tem kapitał własny w udziałach i rezerwach 15,698.889 mk. zaś kapitał obcy 12,335.707 mk. Stosunek kapitału własnego do obcego jak 1 : 0·78. Czysty zysk: 12,745.520 mk. Rozwój i stan istotnie świetny!

Rocznik zawiera dalej sprawozdania 100 stowarzyszeń budowlanych. Mają członków 27.880. Od powstania swego po koniec r. 1900 — wybudowały 43 stowarzyszenia 1.682 domów na sprzedaż członkom. Z tych podaje statystyka dla 1.514 domów koszt budowy na 11.721.800 mk. — czyli średnio 7.750 mk. na jeden dom. Celem wynajmowania członkom wybudowało 71 stowarzyszeń 713 domów — koszt budowy 712 domów wynosił 21,997.644 mk. — kapitał obrotowy: 36,869.909 mk. z tego kapitał własny 6,494·190 mk., kapitał obcy 30,375.719 mk., stosunek własnego do obcego jak 1 : 4·6.

Na porządku dziennym Zjazdu jest między innemi, sprawa wprowadzenia wykładu o stowarzyszeniach do planów naukowych wszystkich szkół i zakładów przeznaczonych dla rzemieślników. Dalej zalecenie stowarzyszeniom kredytowym, aby udzielały swoich akceptów celem dostarczania członkom kaucyj na dostawy. Stowarzyszenia rękodzielnicze mają utworzyć osobny związek rewizyjny. Będzie także na porządku dziennym ważna sprawa stosunku gotówki w kasach stowarzyszeń kredytowych — w porównaniu ze zobowiązaniami tych stowarzyszeń.

Ruch stowarzyszeń.

Zmiany w rejestrach stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych. Dziennik urzędowy ogłasza następujące zmiany w rejestrach stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych:

Zmiany w Dyrekcyi.

Lwów. C. k. Sąd krajowy jako handlowy we Lwowie ogłasza, że dnia 11 maja 1901 w rejestrze stowa-

rzyszeń zarobkowych i gospodarczych przy wpisanej już firmie: „Towarzystwo wydawnicze we Lwowie, stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną poręką“ uwidoczniono, że na walnem zgromadzeniu członków odbytem 21 lutego 1901, uchwalono zmianę statutu z dnia 17 grudnia 1896 w sposób uwidoczniony w złożonym w aktach egzemplarzu zmienionych statutów, że przedmiotem przedsiębiorstwa jest obecnie wydawanie drukiem i rozpowszechnianie literackich i naukowych prac członków stowarzyszenia, że dalej na temże walnem zgromadzeniu wybrano w miejsce Kazimierza Wróblewskiego, Dr. Franciszka Kreka członkiem Dyrekcyi, a w miejsce Wacława Podwińskiego, Tadeusza Rakowskiego zastępcą dyrektora.

(Uchwała z dnia 15 maja 1901 l. cz. firm. 751 stow. II. 67).

Podgórze. C. k. Sąd krajowy jako handlowy w Krakowie, poleca wpisanie do rejestru dla stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych przy firmie: „Stowarzyszenie pożyczkowe i oszczędności „Wzajemna Pomoc“ w Podgórzu, z poręką nieograniczoną“, że na XXI. ogólnem zgromadzeniu członków stowarzyszenia w dniu 25 marca 1901 odbytem wybrano w miejsce ustępującego dyrektora p. Romana Kleina, dyrektorem p. Karola Breuera właściciela realności w Podgórzu, zaś w miejsce ustępującego zastępcy dyrektora p. Zygmunta Niedźwiedzkiego wybrano zastępcą dyrektora p. Michała Ludwika Dobrowolskiego, właściciela realności w Podgórzu.

Zarazem zarządza się wykreślenie z tego rejestru byłych członków Dyrekcyi pp. Romana Kleina i Zygmunta Niedźwiedzkiego.

(Uchwała z dnia 11 maja 1901 l. cz. firm. 446/1 stow. I. 451).

Rymanów. C. k. Sąd obwodowy jako handlowy w Sanoku ogłasza, że w rejestrze stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych wpisał przy firmie: „Towarzystwo zaliczkowe w Rymanowie, stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną poręką“, że na walnem zgromadzeniu członków Towarzystwa odbytem w Rymanowie dnia 16 marca 1901 zostali wybrani na okres trzechletni do Zarządu ks. Antoni Koleński rz. kat. proboszcz i dziekan, Dr. Ignacy Bielecki, lekarz okręgowy i Roman Gabłonkowski, kierownik szkoły miejskiej, członkami a Franciszek Nowotarski, Michał Sołtysik właściciele realności i Józef Trusz oficyalista prywatny w Rymanowie zamieszkali, zastępcami członków Dyrekcyi.

(Uchwała z dnia 5 maja 1901 l. cz. firm. 31/98 stow. I. 7).

Bilansy stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych za rok 1900.

70. Wadowice. Katolickie Towarzystwo rolniczo-zaliczkowe. *a) Rachunek strat i zysków.* Przychód: saldo z rachunku zysku za 1899 rok 152·07, z rachunku odsetek 2.613·68; razem 2.765·75. Rozchód: koszta urządzenia 108·40, koszta administracyjne 1.286·83, saldo do bilansu za 1900 rok 1.370·52; razem 2.765·75. *b) Bilans.* Stan czynny: pożyczki 85.967·58, pożyczki Tow. rolniczego 4.024·39, koszta procesowe 1.115·62, lokacye 16.730·83, urządzenia 1.059·38, koszta administracyi 593·90, stan kasy 31. grudnia 1900 r. 2.761·91; razem 112.253·61. Stan bierny: udziały 15.164·10, fundusz rezerwowy 1.739·75, wkładki oszczędności 77.507·96, długi 16.071·28, odsetki naprzód pobrane 400·—, zysk 1.370·52; razem 112.253·61. Ogólny obrót kasowy 1,509.168·26. Liczba członków 699.

71. Maków. Stowarzyszenie pożyczkowe „Wzajemna pomoc“. *a) Rachunek strat i zysków.* Przychód: z rachunku odsetek 18.512·98, z rach. wydatków prawnych 2·93, z rach. zysków 1899 r. 674·84; razem 19.190·75. Rozchód: z rach. ruchomości 816·80, z rach. wydatków zawiadowczych 8.527·78, do rachunku bilansu: zysk w 1900 r. 10.346·17; razem 19.190·75. *b) Bilans.* Stan czynny: gotówka z d. 31 grudnia 1900 r. 8.416·77, dom własny 26.099·14, fundusz rozporządzalny 92·28, fundusz rezerwowy 36.231·44, lokacye 133.795·78, pożyczki 381.937·65, ruchomości 100·—, wydatki zawiadowcze 600·—, wydatki prawne 371·66; razem 587.644·72. Stan bierny: fundusz rozporządzalny 488·79, fundusz rezerwowy 51.892·68, udziały 133.548·40, wkładki oszczędności 382.117·64, depozyta 132·57, odsetki na r. 1901 pobrane 7.792·82, wydatki prawne 26·20, Bank krajowy 1.299·50, straty i zyski w 1900 r. 10.346·17; razem 587.644·72. Ogólny obrót kasowy 1,302.676·15. Liczba członków 2.203.

Z I. Związkowej Drukarni we Lwowie, ul. Lindego l. 4.